

„A ținti copiii cu produse toxice și care creează dependență nu înseamnă reducerea riscurilor, ci producerea lor”

*(Dr Tedros Adhanom Ghebreyesus,
Director General al OMS)*

„Reducerea riscurilor” sau reducerea adevărului? Lecția Suediei deturnată de industria globală a tutunului.

**Centrul pentru Politici
și Analize în Sănătate**

 Tel: +373 22 22 63 43

 Fax: +373 22 22 63 87

 E-mail: office@pas.md

 mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri 99/1

Nu există dovezi solide care să demonstreze o legătură clară între consumul de snus și reducerea prevalenței fumatului sau a anumitor tipuri de cancer.

„Reducerea riscurilor” sau reducerea adevărului? Lecția Suediei deturnată de industria globală a tutunului.

Mai multe platforme media din Republica Moldova au publicat, în aceeași zi, un articol cu un conținut identic, în care este promovată indirect ideea că produsele alternative la fumat constituie instrumente eficiente pentru reducerea riscurilor. Textul reia o narațiune bine cunoscută, construită în jurul exemplului Suediei, sugerând existența unei legături directe între scăderea ratelor fumatului și reducerea cazurilor de cancer. În această interpretare, declinul nu ar fi rezultatul politicilor de sănătate publică implementate de-a lungul anilor, ci ar fi atribuit trecerii consumatorilor de la țigările tradiționale la produse considerate „emergente”, precum snus-ul sau, mai nou, pliculețele cu nicotină.

Exemplul Suediei se află de cel puțin un deceniu în centrul unei controverse internaționale. Industria globală a tutunului a construit în jurul acestui caz mitul „modelului suedez”, pe care îl promovează agresiv la nivel global, în conferințe științifice, în mediul medical și în mass-media. Mesajul este folosit pentru a legitima ideea că produsele alternative pe bază de nicotină ar reprezenta o soluție de sănătate publică. În realitate, situația din Suedia este mult mai complexă. În ultimii ani, autoritățile și experții în sănătate publică au semnalat o creștere îngrijorătoare a consumului de nicotină, în special în rândul tinerilor.

Printr-o mișcare care pare bine coordonată, mai multe site-uri de știri din Republica Moldova, printre care ziua.md, stiri.md și realitatea.md, au publicat în aceeași zi un articol cu un conținut identic, care face trimitere la aceleași surse și referințe. Sincronizarea publicării și uniformitatea mesajului sugerează mai degrabă o mișcare care se încadrează în tiparele unei campanii de marketing a industriei globale a tutunului, decât un efort de sine stătător de analiză editorială.

În articol, Suedia este prezentată drept exemplul unei țări cu cea mai scăzută rată a fumatului și, implicit, cu o incidență redusă a cancerelor asociate consumului de tutun. Narațiunea propusă sugerează simplist că această evoluție ar fi legată de schimbarea comportamentului de consum. Mai exact, de trecerea de la țigări la produse alternative cu nicotină, precum snus-ul sau pliculețele cu nicotină. Pentru a susține această interpretare, articolul face trimitere la Colegiul Regal al Medicilor din Marea Britanie, sugerând că instituția ar susține înlocuirea țigărilor cu noile produse, care ar fi o alternativă mai puțin nocivă.

Astfel, un comportament prin care are loc doar schimbarea formei de dependență de nicotină este prezentată drept un model de succes. O astfel de interpretare, eronată și tendențioasă, simplifică un fenomen mult mai complex. Reducerea fumatului în Suedia este rezultatul unor politici de sănătate publică implementate gradual. Timp de decenii, Suedia a fost lider global în controlul tutunului, aplicând politici dure: interdicții de publicitate, taxe ridicate, spații fără fum și campanii susținute de informare, Suedia având o contribuție esențială la dezvoltarea Convenției-cadru a OMS pentru controlul tutunului ([A Non Smoking Generation, 2025](#)).

Nu există dovezi solide care să demonstreze o legătură clară între consumul de snus și reducerea prevalenței fumatului sau a anumitor tipuri de cancer.

Primele reglementări privind controlul tutunului au fost introduse încă din anii 1960, la scurt timp după ce cercetările științifice au demonstrat pentru prima dată legătura dintre fumat și cancer ([Doll & Hill, 1950](#)). Ulterior, Suedia și-a consolidat cadrul legislativ. Printre măsurile importante se numără introducerea avertismentelor pe ambalaje, reglementarea marketingului produselor din tutun, introducerea, prin lege, a locurilor de muncă fără fum de tutun ([Sveriges riksdag, 1993](#)). În anii următori, autoritățile au extins lista spațiilor publice în care fumatul este interzis, incluzând restaurantele, stațiile de autobuz și zonele în care se desfășoară activități sportive, iar din 1994 fumatul a fost interzis și în curțile școlilor ([Public Health Agency of Sweden, 2024](#)).

Reclamele la țigarete sunt interzise la radio și TV, în mass-media tradițională și online, iar legea interzice acțiunile promoționale și sponsorizările. O linie de renunțare la fumat este pusă la dispoziția cetățenilor, în mod gratuit, începând cu anul 1998 ([Sluta-röka-linjen, n.d.](#)).

Ce se întâmplă cu adevărat în Suedia

Datele Agenției de Sănătate Publică din Suedia arată o scădere constantă a fumatului începând cu anii 1980. Totuși, fumatul provoacă în continuare, în fiecare an, cele mai multe cazuri de cancer care ar putea fi prevenite în Suedia ([Ermann & Klefbom, 2024](#)). În 2024, prevalența fumatului zilnic a fost de 5,4% în rândul populației. Datele defalcate pe grupe de vârstă conturează un tablou interesant: rata fumatului, adică utilizarea țigărilor clasice, este cea mai ridicată în rândul persoanelor cu vârstele cuprinse între 65 și 84 de ani (7%), în timp ce în rândul tinerilor de 16–29 de ani fumatul este cel mai puțin răspândit, cu o prevalență de 2% ([Public Health Agency of Sweden, 2024](#)).

În același timp, consumul de snus a crescut semnificativ în ultimii ani, după o perioadă îndelungată în care a rămas relativ stabil. În 2024, 22% dintre bărbați și 10% dintre femeile cu vârste între 16 și 84 de ani au raportat că utilizează zilnic snus. Creșterea este deosebit de evidentă în rândul femeilor cu vârste între 16 și 29 de ani, cu o creștere de la 3% în 2018 la 18% în 2024 ([Public Health Agency of Sweden, 2024](#)).

În aceeași perioadă, 5% din populație a raportat că utilizează zilnic pliculețe cu nicotină, consumul fiind în creștere, de asemenea, în rândul tinerilor cu vârste între 16 și 29 de ani. Ca și în cazul snusului, este deosebit de îngrijorător consumul zilnic în rândul femeilor tinere. În această grupă de vârstă proporția a crescut de la 10% în 2022 la 15% în 2024. În cazul bărbaților din aceeași categorie de vârstă, proporția a crescut de la 5% la 11% ([Public Health Agency of Sweden, 2024](#)).

Ce este snusul

Snusul este un produs din tutun în formă de pliculeț care este plasat de obicei sub buză. Deși piața globală a acestui produs a fost în creștere în ultimul deceniu, Suedia a reprezentat aproape 70% din consumul global de snus ([TobaccoTactics, 2024](#)). În statele

Nu există dovezi solide care să demonstreze o legătură clară între consumul de snus și reducerea prevalenței fumatului sau a anumitor tipuri de cancer.

Uniunii Europene, cu excepția Suediei, vânzarea snusului derivat din tutun este interzisă în baza Directivei privind produsele din tutun ([European Parliament & Council of the European Union, 2014](#); [Vardavas, 2022](#)). Începând cu 2008, companiile din industria tutunului au încercat în repetate rânduri să obțină ridicarea acestei interdicții la nivelul UE, însă fără succes ([Peeters & Gilmore, 2013](#); [Peeters et al., 2016](#)). Snusul este adesea confundat cu pliculețele cu nicotină, produse introduse pe piață începând cu anul 2016. Deși au un aspect similar, aceste pliculețe nu conțin tutun, ci pudră cu nicotină derivată din frunza de tutun, nicotină sintetizată sau săruri de nicotină.

La începutul anilor 2000, unele studii au avansat ipoteza că scăderea consumului de tutun în rândul bărbaților suedezi ar fi legată de trecerea de la țigări la utilizarea snusului ([Bates et al., 2003](#)). Această asociere s-a bazat însă pe cercetări care nu întrunesc pe deplin criteriile riguroase ale cercetării academice și care au fost ulterior contestate sau criticate de alți cercetători ([Tomar et al., 2003](#)).

Nu există dovezi solide care să demonstreze o legătură clară între consumul de snus și reducerea prevalenței fumatului sau a anumitor tipuri de cancer. Schimbarea comportamentelor la nivel populațional este, în schimb, rezultatul unor politici socio-economice implementate pe termen lung, care includ reglementări stricte, interdicții privind promovarea și marketingul, reguli clare de comercializare și politici de taxare ([Karolinska Institutet, 2024](#)).

Modelările economice realizate în ultimele decenii arată că taxarea este una dintre cele mai eficiente măsuri pentru reducerea consumului de tutun ([World Health Organization, 2021](#)). Chiar și aplicată izolat, în afara unui pachet mai larg de reglementări, o creștere a prețului cu doar 10%, poate duce la o scădere a consumului cu 5% în țările cu venituri mici și medii ([Bader et al., 2011](#); [Chaloupka, 2018](#); [Campaign for Tobacco-Free Kids, 2025](#)).

Substituirea riscurilor

Suedia nu este încă o țară liberă de tutun. Reglementările stricte pentru țigările tradiționale, combinate cu menținerea unui cadru legislativ mai permisiv pentru produsele emergente pe bază de nicotină, plasează Suedia într-o etapă riscantă, în care noile generații ar putea deveni dependente de nicotină pe tot parcursul vieții ([Ermann & Klefbom, 2024](#); [Tobaksfakta, 2026](#)).

În Suedia, aproximativ 170 de persoane mor în fiecare săptămână din cauze direct legate de consumul de tutun ([Global Center for Good Governance in Tobacco Control, 2026](#)). Dacă industria globală a tutunului ar fi cu adevărat angajată în identificarea unor instrumente eficiente de reducere a riscurilor, ar fi renunțat la comercializarea produselor din tutun pentru a preveni pierderea a mii de vieți în fiecare an. În realitate, industria globală a tutunului urmează o strategie dublă: pe de o parte, își extinde și consolidează prezența cu produsele sale emergente și disruptive pe piețe cu putere mare de cumpărare, iar pe de altă parte, continuă să își mențină vânzările de produse din tutun acolo unde reglementările și contextul economico-politic o permit ([Elsebaie et al., 2025](#); [Goel et al., 2024](#)). Datele Organizației Mondiale a Sănătății arată că, la nivel global, cele

Nu există dovezi solide care să demonstreze o legătură clară între consumul de snus și reducerea prevalenței fumatului sau a anumitor tipuri de cancer.

mai consumate produse din tutun rămân în continuare țigările clasice ([World Health Organization, 2025](#)).

În timp ce consumul de țigări clasice nu este complet eliminat, utilizarea snusului, precum și a noilor pliculețe cu nicotină, generează îngrijorări în rândul experților în sănătate publică. Deși industria globală a tutunului încearcă să promoveze o narațiune a „reducerii riscurilor”, bazată în principal pe eliminarea fumului, problema nu se limitează la combustie. În cazul snusului, contrar acestor narațiuni, datele disponibile arată că persoanele care utilizează snus sunt mai susceptibile să inițieze ulterior fumatul, comparativ cu cele care nu folosesc acest produs ([Public Health Agency of Sweden c, 2024](#)). De asemenea, dacă utilizarea snusului ar reprezenta doar o substituție pentru fumători, datele statistice nu ar indica un nivel atât de ridicat al consumului în rândul tinerilor, în special al femeilor. În acest context, studiile confirmă că expunerea de scurtă durată la snus acționează asupra activității inimii la femei ([Antoniewicz et al., 2018](#)). De asemenea, creierul tinerilor este deosebit de vulnerabil la efectele nicotinei, iar cercetările au arătat că utilizarea zilnică de snus este asociată cu probleme de sănătate mintală, inclusiv depresie și anxietate ([Tjora et al., 2022](#)). Utilizarea snusului în programele de reducere a riscurilor este deosebit de problematică, potrivit ([Hajat et al., 2021](#)), în special din cauza profilului de siguranță extrem de variabil al acestor produse în funcție de regiunile în care sunt comercializate, ceea ce poate conduce la politici și reglementări eronate.

În același timp, utilizarea pliculețelor cu nicotină este asociată cu riscuri semnificative, în special din cauza concentrațiilor ridicate de nicotină per pliculeț care pot induce dependență puternică într-un timp foarte scurt, precum și a utilizării formelor sintetice de nicotină, care pot facilita eludarea reglementărilor legale ([Bundesinstitut für Risikobewertung, 2022](#); [Duren et al., 2024](#); [Cheetham et al., 2022](#)).

Concluzie

Suedia a înregistrat una dintre cele mai scăzute rate ale fumatului din Uniunea Europeană, acest rezultat fiind consecința unor politici consecvente de control al tutunului implementate în ultimele șase decenii. În Suedia, aproximativ 170 de persoane mor în fiecare săptămână din cauze direct asociate consumului de tutun.

Reducerea consumului de țigări este adesea asociată, în mod tendențios și înșelător, cu utilizarea snusului. În realitate, acest produs a devenit în ultimii ani deosebit de popular în rândul tinerilor și al femeilor, după o perioadă îndelungată în care nivelul consumului a fost relativ stabil.

Totodată, studiile arată că snusul nu este lipsit de riscuri, în pofida percepțiilor și narațiunilor care îl prezintă ca o alternativă sigură.

Nu există dovezi solide care să demonstreze o legătură clară între consumul de snus și reducerea prevalenței fumatului sau a anumitor tipuri de cancer.

Bibliografie:

- Antoniewicz, L., Novo, M., Bosson, J., & Lundbäck, M. (2018). Brief exposure to Swedish snus causes divergent vascular responses in healthy male and female volunteers. *PLoS One*, 13(4), e0195493. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0195493>
- A Non Smoking Generation. (2025). The Swedish experience: Creating a new generation of nicotine users. <https://nonsmoking.se/new-report-the-swedish-experience-is-creating-a-new-generation-of-nicotine-users/>
- Bader, P., Boisclair, D., & Ferrence, R. (2011). Effects of Tobacco Taxation and Pricing on Smoking Behavior in High Risk Populations: A Knowledge Synthesis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(11), 4118–4139. <https://doi.org/10.3390/ijerph8114118>
- Bates, C., Fagerstrom, K., Jarvis, M., Kunze, M., McNeill, A., & Ramstrom, L. (2003). European Union policy on smokeless tobacco: A statement in favour of evidence based regulation for public health. *Tobacco Control*, 12(4), 360–367. <https://doi.org/10.1136/tc.12.4.360>
- Bundesinstitut für Risikobewertung. (2022). Health Risk Assessment of Nicotine Pouches: Updated BfR Opinion No. 023/2022 of 7 October 2022. *BfR-Stellungnahmen*, 2022(023). <https://doi.org/10.17590/20220204-105615>
- Campaign for Tobacco-Free Kids. (2025). *Taxation and price*. <https://www.tobaccofreekids.org/what-we-do/global/taxation-price>
- Chaloupka, F. J. (2018). *Tobacco taxation can reduce tobacco consumption and help achieve sustainable development goals*. Tobacconomics, Health Policy Center, Institute for Health Research and Policy, University of Illinois at Chicago. <https://www.economicsforhealth.org/research/tobacco-taxation-can-reduce-tobacco-consumption-and-help-achieve-sustainable-development-goals/>
- Cheetham, A. G., Plunkett, S., Campbell, P., Hilldrup, J., Coffa, B. G., Gilliland, S., & Eckard, S. (2022). Analysis and differentiation of tobacco-derived and synthetic nicotine products: Addressing an urgent regulatory issue. *PLoS ONE*, 17(4), e0267049. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0267049>
- Doll, R., & Hill, A. B. (1950). Smoking and Carcinoma of the Lung. *Br Med J*, 2(4682), 739–748. <https://doi.org/10.1136/bmj.2.4682.739>
- Duren, M., Atella, L., Welding, K., & Kennedy, R. D. (2024). Nicotine pouches: A summary of regulatory approaches across 67 countries. *Tobacco Control*, 33(e1), e32–e40. <https://doi.org/10.1136/tc-2022-057734>
- Elsebaie, E. H., Alebshehy, R., Abdelaal, A. H., Abdelmeguid, W. S., & Saleh, D. A. (2025). Investigating tobacco presence at retail points of sale around schools in Egypt. *BMC Public Health*, 25(1), 3055. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-24675-z>
- Ermann, L. L., & Klefbom, L. (2024). Swedish tobacco policy: Key learnings to decrease smoking and challenges that still lie ahead. *Tobacco Prevention & Cessation*, 10, 10.18332/tpc/196350. <https://doi.org/10.18332/tpc/196350>
- European Parliament, & Council of the European Union. (2014). *Directive 2014/40/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning the manufacture, presentation and sale of tobacco and related products and repealing Directive 2001/37/EC*. Official Journal of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/40/oj/eng>
- Global Center for Good Governance in Tobacco Control. (2026). *Sweden – Global Tobacco Industry Interference Index*. <https://globaltobaccoindex.org/country/SE>
- Goel, S., Walia, D., Bhojani, U., Bhatnagar, N., & Chopra, M. (2024). Is India on a path to reduce the tobacco industry's influence in tobacco control? Insights from the Global Tobacco Industry Interference Index (2019-2023). *Frontiers in Public Health*, 12, 1358834. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1358834>
- Hajat, C., Stein, E., Ramstrom, L., Shantikumar, S., & Polosa, R. (2021). The health impact of smokeless tobacco products: A systematic review. *Harm Reduction Journal*, 18(1), 123. <https://doi.org/10.1186/s12954-021-00557-6>
- Karolinska Institutet. (2024, June 24). *Nicotine in a new guise*. <https://news.ki.se/nicotine-in-a-new-guise>
- Peeters, S., Costa, H., Stuckler, D., McKee, M., & Gilmore, A. B. (2016). The revision of the 2014 European tobacco products directive: An analysis of the tobacco industry's attempts to 'break the health silo.' *Tobacco Control*, 25(1), 108–117. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2014-051919>
- Peeters, S., & Gilmore, A. B. (2013). How online sales and promotion of snus contravenes current European Union legislation. *Tobacco Control*, 22(4), 266. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2011-050209>

Nu există dovezi solide care să demonstreze o legătură clară între consumul de snus și reducerea prevalenței fumatului sau a anumitor tipuri de cancer.

- Public Health Agency of Sweden. (2024, September 12). *Towards a smoke-free Sweden*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/the-public-health-agency-of-sweden/living-conditions-and-lifestyle/andtg/tobacco/towards-a-smoke-free-sweden/>
- Public Health Agency of Sweden. (2024, December 12). *Use of tobacco and nicotine products*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/the-public-health-agency-of-sweden/living-conditions-and-lifestyle/andtg/tobacco/use-of-tobacco-and-nicotine-products/>
- Public Health Agency of Sweden. (2024, March 1). *Associations between the use of “snus” (moist tobacco) or e-cigarettes and tobacco smoking*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/the-public-health-agency-of-sweden/living-conditions-and-lifestyle/andtg/tobacco/associations-between-the-use-of-snus-moist-tobacco-or-e-cigarettes-and-tobacco-smoking/>
- Sluta-röka-linjen. (n.d.). *Om oss*. <https://www.slutarokalinjen.se/om-oss/> Sveriges riksdag. (1993)
- Tobacco Act (SFS 1993:581). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/tobakslag-1993581_sfs-1993-581/
- TobaccoTactics. (2024, March 20). *Cigarette companies investing in snus*. <https://www.tobaccotactics.org/article/cigarette-companies-investing-in-snus/>
- Tobaksfakta. (2026). *The full motivation: Misleader of the year – The Snus Commission*. <https://tobaksfakta.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2026/01/The-full-motivation.pdf>
- Tjora, T., Skogen, J. C., & Sivertsen, B. (2022). Establishing the Association Between Snus Use and Mental Health Problems: A Study of Norwegian College and University Students. *Nicotine & Tobacco Research*, 25(1), 135–142. <https://doi.org/10.1093/ntr/ntac208>
- Tomar, S., Connolly, G., Wilkenfeld, J., & Henningfield, J. (2003). *Declining smoking in Sweden: Is Swedish Match getting the credit for Swedish tobacco control's efforts?* *Tobacco Control*, 12(4), 368–371. <https://doi.org/10.1136/tc.12.4.368>
- Vardavas, C. I. (2022). *European Tobacco Products Directive (TPD): Current impact and future steps*. *Tobacco Control*, 31(2), 198–201. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2021-056548>
- World Health Organization. (2021). *Tobacco taxation*. <https://www.who.int/teams/health-promotion/tobacco-control/economics/taxation>
- World Health Organization. (2025, June 25). *Tobacco*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tobacco>